

تحلیل مشارکت سیاسی اقوام مختلف (مطالعه موردی: استان خوزستان)

علیرضا محرابی

استادیار جغرافیای سیاسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

کیومرث یزدان پناه درو^۱

استادیار جغرافیای سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

فاطمه خلف زاده

دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیای سیاسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۴/۰۳/۲۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۰۱/۳۰

چکیده

بحث ابزارها و شیوه‌های مشارکت سیاسی از ابعاد مهم موضوع مشارکت سیاسی در تاریخ اندیشه سیاسی و شاید مهمترین بحث در تاریخ معاصر باشد و امروزه از دغدغه‌های مهم جوامعی است که در حال گذر به شیوه نوینی از زندگی سیاسی می‌باشند. مشارکت سیاسی دارای تعابیر و برداشت‌های مختلفی بوده است و با توجه به علائق، مصالح و منافع حاکمان دچار قبض و بسط مفهومی مداومی شده و همواره نگرش‌های مثبت و منفی بسیاری در نتایج و پیامدهای آن ابراز گردیده است. از این رو مشارکت شهروندان در پهنه جغرافیایی قومی و هدایت آن به سوی هویت ملی امکان حضور افراد و اقوام در بخش‌های مختلف جامعه را فراهم و ثبات سیاسی و توسعه یافتگی را به دنبال داشته است به نحوی که ارتباطات اجتماعی را در ساختار سیاسی تسهیل و بستر مشارکت گروه‌های قومی را در تصمیم‌گیری‌های سیاسی کشور، فراهم نموده است. استان خوزستان به دلیل ساختار قومی و تفاوت‌های زبانی، فرهنگی و اجتماعی که با بخش مرکزی دارد و موقعیت ژئوپلیتیکی خاص از جمله مناطقی است که در طول تاریخ معاصر خود دچار تغییر و تحولاتی شده، اقوام ساکن آن نیز در این تغییر و تحولات نقش اساسی را ایفا کرده‌اند. اینکه قومی در مرکز کشور متمرکز شده یا در حاشیه قرار دارد دارای آثار یا تبعات متفاوتی می‌باشد. در چنین کشورهایی ایجاد همبستگی ملی و یکپارچگی سیاسی بین عناصر تشکیل دهنده ملی یک امر ضروری تلقی می‌شود. نتیجه می‌گیریم که پژوهش حاضر در پی بررسی شیوه‌های مشارکت سیاسی قومیت‌های مختلف در استان خوزستان با تأکید بر هویت ملی و همگرایی اقوام با یکدیگر می‌باشد. روش تحقیق در این پژوهش توصیفی-تحلیلی می‌باشد و با استفاده از کتب و اسناد سعی شده است که دلایل مشارکت اقوام را بعد از انقلاب اسلامی ایران بررسی نمائیم.

واژگان کلیدی: مشارکت سیاسی، اقوام، هویت قومی، استان خوزستان

مقدمه

مشارکت به معنای شرکت جستن افراد در مسائل مربوط به محیط زندگی خویش در امور محلی و ملی است. مشارکت سیاسی نیز دربردارنده چنین مفهومی است و اینکه افراد و اشخاص مختلف برای تعیین سرنوشت خویش در اموری که هم می‌تواند جنبه محلی و هم ملی داشته باشد، شرکت جویند. امروزه مشارکت سیاسی به عنوان مهمترین شاخص توسعه سیاسی ملت‌ها به امری گریزناپذیر تبدیل شده است. این امر در کشورهای جهان سوم که گذر از سنت به مدرنیته را تجربه می‌کنند به شکلی حساس‌تر خود را نشان می‌دهد، دولت‌ها نیز ناچارند برای کسب مشروعیت به مشارکت سیاسی تن دردهند. از طرف دیگر میزان بالای مشارکت سیاسی مردم در زمینه تصمیمات و خط مشی‌های سیاسی بر فرهنگ توسعه یافته و توسعه یافتگی و فرهنگ سیاسی آن جامعه دلالت دارد. ارتباط میان تمایلات قومی و مشارکت سیاسی در واقع ارتباطی پیچیده است که متأثر از فاکتورهای جغرافیایی، اجتماعی، سیاسی، ساختاری و میانجیگری سیاسی است. ایران سرزمینی است کهن که اقوام آن ده‌ها قرن با هم زیسته و سرزمین مشترکی را به ارث برده‌اند و هویت مشترکی را به دست آورده‌اند. از این رو مشارکت شهروندان در پهنه جغرافیایی قومی و هدایت آن به سوی هویت ملی امکان حضور افراد و اقوام در بخش‌های مختلف جامعه را فراهم و ثبات سیاسی و توسعه یافتگی را به دنبال داشته است به نحوی که ارتباطات اجتماعی را در ساختار سیاسی تسهیل و بستر مشارکت گروه‌های قومی را در تصمیم‌گیری‌های سیاسی کشور، فراهم نموده است. در تاریخ ایران حکومت‌های مرکزی، همواره ساز و کار خاصی را در کنش خویش نسبت به حکومت‌های محلی و گروه‌های قومی در پیش می‌گرفتند. این کنش، واکنش‌های متقابل خود را در پی داشت و باعث تعاملاتی در روابط بین آن‌ها می‌شد و در صورت نادیده گرفته شدن اقوام توسط حکومت‌های مرکزی، سبب بروز رفتارهای سیاسی گوناگون توسط اقوام می‌شد که مشکلات زیادی را به همراه داشت (پیردشتی، ۱۳۸۰: ۶۰). بالا بودن میزان مشارکت سیاسی در جامعه و امکان حضور افراد از هر گروه قومی - فرهنگی و دخالت آن‌ها در سرنوشت خود، به تقویت یکپارچگی ملی، انسجام سیاسی و تشکیل یک جامعه پویا و متکثر سیاسی کمک می‌کند. مشارکت گروه‌های مختلف ملت در امور سیاسی و انتخابات یکی از شاخصه‌های مهم نظام‌های مردم سالار است که در بطن خویش دو عنصر مهم تداوم و تغییر را پرورش می‌دهند و انتخابات عادلانه یکی از عناصر اصلی تشکیل دهنده نظام‌های مردم سالار است که اقوام مختلف با مشارکت سیاسی خود دست به اقدامی مشارکت جویانه می‌زنند. رقابت در انتخابات عمده‌ترین ابزاری است که مقامات دولتی را ناگزیر به پاسخگویی در مقابل مردم و پذیرش به نظارت آن‌ها می‌کند و یکی از معیارهای تشخیص وجود دموکراسی در نظام‌های سیاسی، برگزاری انتخابات است. ملت‌ها همانند دیگر پدیده‌ها، سازمان‌ها و ساختارهای اجتماعی تنها اشغال کننده سرزمین نیستند، بلکه مدعی همخوانی با مکان جغرافیایی ویژه‌ای هستند، آنان با حکومت در این دارایی سرزمین شریک بوده و از این مشارکت است که حکومت ملی پدید می‌آید (مجتهدزاده، ۱۳۸۱: ۶۵). بین هویت قومی و مشارکت سیاسی ارتباطی عمیق برقرار است و اینکه اقوام مختلف یک استان به چه میزانی در مشارکت سیاسی سهم دارند از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. از این رو مشارکت اقوام مختلف در پهنه

جغرافیایی و هدایت آن به سوی هویت ملی امکان حضور افراد و اقوام در بخش‌های مختلف جامعه را فراهم و ثبات سیاسی و توسعه یافتگی را به دنبال داشته است، به طوری که ارتباطات اجتماعی را در ساختار سیاسی تسهیل و بستر مشارکت گروه‌های قومی را در تصمیم‌گیری‌های سیاسی فراهم نموده است. استان خوزستان شامل قومیت‌های مختلفی است که در پهنه جغرافیایی آن پراکنده شده‌اند. عشایر و ایلات لر و بختیاری که طی قرن اخیر در شهرهای منطقه ساکن شده‌اند و بعضاً در صنایع و تأسیسات نفت مشغول به کار شده‌اند به ترتیب سکنه این منطقه را تشکیل می‌دهند که به دلیل غلبه فرهنگ غیرعربی باید این منطقه را دنباله بخش مرکزی ایران دانست، که در شرق و شمال جلگه خوزستان است. بخش‌های غربی و جنوبی جلگه خوزستان شامل خرده ناحیه‌ای می‌شود که عموماً عرب و دارای فرهنگ خاص هستند و از بافت انسانی و فرهنگی متمایزی برخوردار هستند. این دو گروه، از اقوام اصلی ساکن در این استان به شمار می‌روند. ساکنان منطقه عرب نشین خوزستان از حیث زبان و قومیت اصالتاً عرب هستند. مردم این منطقه عمدتاً شیعه مذهب بوده و با بخش مرکزی ایران همگونی دارند. بر همین اساس مشارکت سیاسی اقوام در این استان در طول تاریخ سی ساله انقلاب اسلامی متفاوت بوده است (احمدی‌پور، ۱۳۹۲). مشارکت قومیت‌های مختلف استان در امور سیاسی همیشه روندی صعودی داشته، و همه قومیت‌ها، اعم از لر، بختیاری، عرب و غیره در مواردی که احتیاج به مشارکت بوده همه پا به پای هم در امور سیاسی، هم در سطح استان و هم در سطح کشور فعالیت کرده‌اند. بین هویت قومی و مشارکت سیاسی ارتباطی عمیق برقرار است و اینکه اقوام مختلف یک استان به چه میزانی در مشارکت سیاسی سهم دارند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. از این رو مشارکت اقوام مختلف در پهنه جغرافیایی و هدایت آن به سوی هویت ملی امکان حضور اقوام در بخش‌های مختلف سرزمین را فراهم و ثبات سیاسی را به دنبال داشته است. بررسی میزان مشارکت سیاسی اقوام مختلف یک کشور در امور سیاسی و تصمیم‌گیری‌های کلان یک کشور از اهمیت بسزایی برخوردار است، زیرا تمامی تصمیمات و اهدافی که یک کشور به عنوان یک واحد سیاسی مجزا بر عهده دارد، متأثر از شرکت قومیت‌های مختلف آن در تصمیمات سیاسی آن است. امروزه مشارکت سیاسی در انتخابات به عنوان مهمترین شاخص توسعه سیاسی ملت‌ها و به امری گریزناپذیر تبدیل شده است. این امر در کشورهای جهان سوم که گذار از سنت به مدرنیته را تجربه می‌کنند به شکلی حساستر خود را نشان می‌دهد. دولت‌ها نیز ناچارند برای کسب مشروعیت به مشارکت سیاسی تن در دهند. مشارکت سیاسی فعال و حساسیت نسبت به سرنوشت خود و جامعه، نه تنها یک حق بلکه یک تکلیف حتمی و ضروری مطلوب برای همه مردم یک جامعه است. استان خوزستان به عنوان استانی که قومیت‌های متعدد لر، عرب و بختیاری بدنه آن را تشکیل می‌دهد، جزو مناطق با اهمیت از لحاظ پراکندگی قومی است و مشارکت سیاسی در طول تاریخ سی ساله انقلاب اسلامی نشان دهنده نوساناتی بوده است، به این صورت که در آغاز انقلاب اسلامی مشارکت‌های مردمی درصدهای بالای مشارکت را نشان می‌دهد، اما با فروکش کردن هیجان اولیه، میزان مشارکت سیاسی قومیت‌ها رو به کاهش رفته است. آنچه در ارتباط با مشارکت سیاسی اقوام خوزستان جالب توجه و مطمع نظر است این است که استان خوزستان همانند دیگر مناطق کشور به عنوان یک منطقه قومی شناخته شده و

اقوام مختلف عرب، لر و بختیاری در آن زندگی می‌کنند که باعث به وجود آمدن ساختار سلسله مراتبی شده که در بعضی زمینه‌های فرهنگی، زبانی و اجتماعی متفاوت با بدنه اصلی ایران است و شاهد نوساناتی در مشارکت سیاسی این قومیت‌های ذکر شده در بعد محلی و ملی بوده‌ایم.

مبانی نظری تحقیق

مشارکت سیاسی^۱

در مورد معنای اصطلاحی مشارکت سیاسی بحث فراوان است، ولی می‌توان جوهره اصلی آن را درگیری، فعالیت و تأثیرپذیری دانست. فرهنگ علوم اجتماعی آلن پیرو مفهوم مشارکت را اینگونه بیان می‌کند: مشارکت کردن به معنای سهمی در چیزی یافتن و از آن سود بردن و یا در گروهی شرکت جستن و بنابراین با آن همکاری داشتن است. به همین جهت از دیدگاه جامعه شناسی باید بین مشارکت به عنوان حالت یا وضع (امر مشارکت کردن) و مشارکت به عنوان عمل و تعهد (عمل مشارکت) تمیز قائل شد. مشارکت در معنای اول، از تعلق به گروهی خاص و شرکت داشتن در هستی آن خبر می‌دهد، و در معنای دوم داشتن شرکتی فعالانه در گروه می‌باشد و به فعالیت اجتماعی انجام شده نظر دارد. مشارکت سیاسی عبارت است از فعالیت شهروندان خصوصی به منظور تأثیرگذاری یا حمایت از دولت و سیاست‌ها (قوام، ۱۳۷۱:۱۴۲). آنتونی گیدنز، مشارکت سیاسی را به مثابه یک حق سیاسی مورد توجه قرار می‌دهد و ذیل تعریف حقوق سیاسی می‌نویسد: حقوق مشارکت سیاسی، مانند حق رأی در انتخابات محلی و ملی است که شهروندان، اجتماع ملی معینی دارا هستند (گیدنز، ۱۳۷۳:۲۹۶). بررسی میزان مشارکت سیاسی اقوام مختلف یک کشور در امور سیاسی و تصمیم‌گیری‌های کلان یک کشور از اهمیت بسزایی برخوردار است، زیرا تمامی تصمیمات و اهدافی که یک کشور به عنوان یک واحد سیاسی مجزا بر عهده دارد، متأثر از شرکت قومیت‌های مختلف آن در تصمیمات سیاسی آن است.

دو دیدگاه رقیب برای تبیین مشارکت سیاسی: الف: انتخاب عاقلانه ب: مکتب جامعه شناختی

• در مکتب انتخاب عاقلانه که آنتونی داونز مهمترین نظریه‌پرداز آن است هرگونه رفتار سیاسی حاصل تصمیم فردی بازیگر است که به طور عاقلانه از میان گزینه‌های مختلف که در یک وضعیت خاص پیش روی اوست گزینه‌ای را انتخاب کند که به بهترین نحو اهداف او را تأمین کند. آنتونی داونز در چارچوب مکتب انتخاب عاقلانه تبیین تئوریک از رفتار رأی دهی مردم ارائه داده است که می‌تواند به برخی انواع دیگر مشارکت سیاسی نیز قابل تبیین باشد. هر رأی دهنده بالقوه بر اساس محاسبه عقلانی عمل کند و در جریان مبارزه انتخاباتی با ارزیابی دولتی که بر سر کار بوده و مقایسه آن با ادعاها و برنامه‌های احزاب مخالف و با در نظر گرفتن منافعی که انتظار می‌رود از پیروزی این با آن حزب عاید شخص او شود دست به گزینش می‌زند. رأی دهندگان انتخاب‌کنندگان عاقلی‌اند که شرکت در انتخابات را وسیله‌ای برای تأمین منافع شخصی خود تلقی می‌کنند (سیدامامی، ۶۳: ۱۳۸۳).

¹ Politics Participation

• در مکتب جامعه شناختی، عمل فردی و گروهی برگرفته از ارزش‌ها و هنجارهای موجود در جامعه است، لذا تحلیل مشارکت سیاسی در پرتو مطالعه عواملی چون شرایط جامعه پذیری سیاسی افراد، فرهنگ سیاسی سیستم‌های گروهی و سایر شرایط مربوط به محیط اجتماعی امکان پذیر می‌شود، یکی از نظریه‌های جامعه شناختی نظریه منابع است که در آن ادعا می‌شود برخی منابع اجتماعی و اقتصادی از جمله تحصیلات، شغل و درآمد بر مشارکت سیاسی افراد تأثیر می‌گذارند. دسترسی نابرابر افراد به اینگونه منابع در شکل‌گیری سبک زندگی، شبکه‌های اجتماعی و انگیزه‌های افراد مؤثر است، بنابراین رفتار مشارکتی افراد را باید بر حسب عضویت آنان در گروه‌های شغلی، تحصیلی و غیره توضیح داد (سیدامامی، ۱۳۸۶: ۶۵).

علل و انگیزه‌های مشارکت سیاسی

دانشمندان در بخش علل مشارکت سیاسی، عواملی چون سن، جنس، وضعیت تحصیلی و شغلی و موقعیت اجتماعی را دخیل دانسته‌اند. برای نمونه افراد با موقعیت اجتماعی - اقتصادی بالاتر و همچنین دارندگان مدارک تحصیلی بالاتر بیشتر از دیگران در انتخابات شرکت می‌کنند. بهرحال شرکت افراد در امور سیاسی می‌تواند انگیزه‌های گوناگونی داشته باشد. به اعتقاد آرنست مهمترین علتی که مردم برای کسب قدرت سیاسی و مشارکت در امور جریان انقلاب فرانسه و سایر انقلاب‌ها به حرکت در می‌آورد، ضرورتی بود که آنان نسبت به رهایی خود از چنگال فقر و استبداد حس می‌کردند. از این رو مسائل اجتماعی، اصلی‌ترین دلایل حرکت کلیه کسانی بود که خواهان شرکت در قدرت سیاسی بودند (آرنست، ۱۳۶۱: ۸۲). به عقیده رابرت دال دلیل شرکت فرد و مشارکت سیاسی افراد به اراده فردی بستگی دارد. بدیهی است هیچ کس بی تمایل نیست در امور سیاسی مداخله داشته باشد. احتمال مشارکت یا مداخله فرد در سیاست وقتی فراوان می‌شود که:

- فرد به پاداش‌ها یا مزایاهای حاصله از آن، ارزش بسیار قائل باشد.
- تصور کند راه‌هایی که به این ترتیب ممکن است پیش‌پایش قرار گیرد، خیلی مهمتر از راه‌های دیگر است.
- از خودش مطمئن باشد که حتما می‌تواند در نتایج تصمیم‌ها تأثیر بگذارد.
- در مورد مسأله مورد نظر، یا واقعا دانش و مهارت کافی داشته باشد یا فکر کند که دارد.
- توجه به اینکه برای پرداختن به سیاست نباید از سدهای چندانی عبور کند.

نتایج و فواید مشارکت

توجه به مشارکت و اهمیت دادن به نظر مردم نتایج و فواید بسیاری دارد که به رشد و بالندگی شخصیت انسان منتهی می‌شود. در این زمینه سه ارزش اساسی مطرح است:

- سهیم کردن مردم در اختیار و قدرت
- راه دادن مردم به نظارت و سرنوشت خویش
- بازگشودن فرصت‌های پیشرفت به روی مردم در رده‌های پایین جامعه (طالب لو، ۱۳۸۶: ۱۰۷).

قوم و قومیت^۱

امروزه تعاریف متعددی از قوم و قومیت وجود دارد که هر یک از آن‌ها بر عناصر خاصی از یک پدیده اجتماعی تأکید دارند. به نظر می‌رسد در این خصوص رساترین تعریف معروف به ویکتور کوزولف (قوم شناس معروف) می‌باشد که معتقد است قوم یک سازمان اجتماعی تشکیل یافته‌ای است که بر پهنه سرزمین معینی قرار دارد و شامل مردمی است که در طول تاریخ با هم پیوندهای اقتصادی، فرهنگی، خویشاوندی و... برقرار کرده‌اند، دارای زبان، ویژگی‌های فرهنگی، ارزش‌های اجتماعی و سنت‌های مشترک می‌باشند. در گذشته مشخصات خونی و نژادی نیز جزو پیوندهای قومی محسوب می‌شوند اما امروزه به دنبال درهم آمیختگی ملت‌ها دیگر به حساب نمی‌آیند (ابوطالبی، ۱۳۷۸: ۱۳۱). یک گروه قومی اجتماع کوچکی از انسان‌ها در درون یک جامعه بزرگتر است که به صورت واقعی یا احساسی و ادراکی دارای اصل و نسب مشترک، خاطرات مشترک، گذشته تاریخی و فرهنگی مشترک است. همچنین دارای یک عنصر سمبلیک نظیر: خویشاوندی، مذهب، زبان، سرزمین و خصوصیات ظاهری و فیزیکی مشترک می‌باشد که هویت گروهی آنان را از گروه‌های دیگر متمایز می‌سازد و اعضای آن به تعلقات گروهی و قومی خویش آگاهی دارند (مقصودی، ۱۳۸۰: ۲۱).

تعریف قومیت

قومیت را به گونه‌های مختلفی می‌توان تعریف کرد. ماکس وبر معتقد است که گروه‌های قومی، گروه‌های انسانی دارای باوری ذهنی به اجداد مشترک هستند. باوری که دلیل آن می‌تواند شباهت‌های فیزیکی، شباهت در رسوم، حافظه و خاطرات مشترکی باشد که با یکدیگر کوچ و سکونت داشته‌اند (برتون، ۱۳۸۰: ۲۳۵). قوم عبارت است از یک جمعیت انسانی مشخص، با اجداد مشترک، پیشینه تاریخی مشترک، زبان مشترک، آداب و رسوم و سنن فرهنگی، پیوند با یک سرزمین تاریخی یا وطن و میزانی از منافع و مسولیت مشترک است که عناصر محوری هویت، اعتقاد، آگاهی و فرهنگ مشترک آن تجلی و تمایز با سایر اقوام است (برتون، ۱۳۸۰: ۲۳۳). مویر به مردمی که دارای اسطوره، نیاکانی مشترک، خاطرات تاریخی مشترک، عناصر فرهنگی مشترک، وابستگی به قلمرو مشخص و حس همبستگی باشند، یک گروه نژادی یا یک قوم اطلاق می‌کند (مویر، ۱۳۷۹: ۶۸). ماکس وبر گروهی را که اعضایش نسبت به پیشینه تاریخی، فرم فیزیکی، آداب و رسوم و خاطرات مشترک، باور مشابه یا یکسانی داشته باشند گروه قومی می‌داند. قومیت از نظر آدام کوپر مقوله‌ای بنیادین در سازمان اجتماعی است که اساس آن را عضویت و تعلق مبتنی بر اشتراک در ریشه‌های تاریخی، فرهنگی، نژادی و تاریخی می‌داند که با تکیه بر آن جوامع به خانواده‌های سیاسی مجزا و گاه خصمانه تقسیم می‌شوند (صباغ‌پور، ۱۳۸۰: ۱۴۷-۱۴۶). قومیت از دیدگاه توماس هیلاند یک هویت اجتماعی است که از ابعاد سیاسی، سازمانی، سازمانی و سمبلیک برخوردار است (همان، ۱۴۷). اسمیت تعریف زیر را از قوم ارائه می‌دهد: قوم عبارت است از یک جمعیت انسانی مشخص با یک افسانه اجدادی مشترک، خاطرات مشترک، عناصر فرهنگی، پیوند با یک سرزمین تاریخی یا وطن و میزانی از حس منافع و مسولیت است

¹ ethnic and Ethnicity

(اسمیت، ۱۳۷۷:۱۸۶). استاولین معتقد است که یک گروه قومی مجموعه ای است که بر حسب معیارهای قومی به خود هویت داده و دیگران هم آن هویت را شناسایی کرده‌اند. این معیارهای قومی عبارتند از عناصر مشترکی از قبیل زبان، تبار، دین، ملیت، یا نژاد و ترکیبی از آن‌ها، و بخش‌هایی که یک احساس هویت مشترک با دیگر اعضای گروه ایجاد می‌کند (استاولین، ۱۳۷۶:۱۰).

نظریه‌های ارائه شده در خصوص قومیت

• **نظریه رقابت بر سر منافع:** بر اساس این رهیافت ادغام سیاسی گروه‌های قومی در داخل یک دولت-ملت خاص چارچوبی را فراهم می‌سازد که در آن رقابت بر سر منافع به ویژه شامل دولتی، انگیزه عمده کشمکش میان قومی را به وجود می‌آورد. هویت‌یابی قومی به عنوان اساس اقوام جمعی زمانی میان گروه‌های قومی عامل بسیج قومی است. و منجر به تشکیل سازمان قومی و افزایش هویت‌های قومی می‌شود. گلیرز و موفیهان ظهور گروه‌های قومی را به میزان بی سابقه‌ای به عنوان تجلی و پیشبرد منافع اقتصادی و سیاسی می‌دانند. قومیت به عنوان عامل تأمین و گسترش منافع مادی گسترش استراتژیک پیدا کرد. ادلزاک معتقد است رقابت قومی زمانی به وجود می‌آید که گروه‌های قومی سعی دارند بر سایر گروه‌های قومی اکثریت یا اقلیت در دستیابی به همان منافع بگیرند (احمدی، ۱۳۷۹:۱۵۵).

• **نظریه استعمار داخلی:** این نظریه بر این تأکید دارد که همبستگی قومی ممکن است در داخل یک جامعه ملی در حال ظهور در نتیجه تشدید نابرابری‌های ناحیه‌ای میان یک مرکز فرهنگی متمایز و جمعیت پیرامون آن تقویت شود. نگرانی عمده نخبگان مرکز، حفظ و تداوم وابستگی ابزاری جمعیت پیرامون است. در چنین وضعیتی عوامل فرهنگ ساز به صورت ویژگی‌های کهن باقی نمی‌ماند بلکه تبدیل به عناصر تبعیض‌گر سیاسی می‌شود. اعضای گروه‌های پیرامونی درصدد بر می‌آیند از عوامل فرهنگ‌ساز به عنوان اهرم‌هایی برای پایان دادن به نظم غالب یا غیرمشروع ساختن آن استفاده کنند (احمدی، ۱۳۷۹:۱۵۶).

• **نظریه انتخاب حسابگرانه (عقلانی):** انتخاب حسابگرانه رهیافتی است که بیشترین امید را برای رسیدن به درجه بالاتری از اجماع نظری در زمینه مسئله قومیت و روابط نژادی به وجود می‌آورد. اعضای هر گروه برای مشارکت دادن در آن توافق کنند و حسابگران و عاقبت اندیشان فقط هنگامی تن به این کار می‌دهند که منافع مورد انتظارشان بیشتر از زیان‌های احتمالی است. نکته مهم در انتخاب حسابگرانه که آن را از رهیافت‌های کهن‌گرایی متمایز می‌کند، تأکید بر نقش عامل انسانی در مقابل قیدوبندهای ساختاری است. از نظرهاوس میدل رهیافت فرهنگی ساختگراست و جایی برای تبیین‌های مبتنی بر اقدامات هدف مند باقی نمی‌گذارد. در مقابل، نظریه انتخاب حسابگرانه بر اقدامات هدف مند افراد استوار است و جهت‌گیری اقتصادی-سیاسی دارد (احمدی، ۱۳۷۹:۱۵۹).

ریشه‌یابی قومیت

قومیت معادل کلمه Ethnicity است. و برای اولین بار در سال ۱۹۵۳ توسط دیوید رایزمن به کار رفته است. اما ریشه لغوی آن از واژه قومی Ethnos مشتق شده است (فکوهی، ۱۳۸۰:۱۰۶). در یونان باستان واژه Ethnos به

قبایل کوچنده‌ای اطلاق می‌شد که هنوز در شهرها یا پولیس‌ها مستقر نشده بودند، بنابراین در این مفهوم تقابل نوع زیست‌شهری با زیست غیرشهری و تقابل خداباوری شهروندان و بی‌دین بودن قوم‌ها قابل ملاحظه است (برتون، ۱۳۸۰:۲۳۳). واژه و مفهوم قومیت تا دهه ۶۰ قرن بیستم در خود بار ارزشی منفی را حمل می‌کرد که در مورد گروه‌های غیراروپایی و در چارچوب ایدئولوژی‌های نژادگرایانه مطرح می‌شد. اما از دهه ۶۰ قرن بیستم و با تأسیس دولت‌های ملی در کشورهای مستعمره سابق در مقابل مفهوم ملیت مطرح شد. قومیت از سال‌های میانی قرن بیستم به یکی از مفاهیم اصلی در علوم اجتماعی تبدیل شد و تا به امروز به صورت موضوعی اساسی در مطالعه و پژوهش‌های کاربردی باقی ماند (برتون، ۱۳۸۰:۲۳۴).

هویت قومی^۱

در مورد شکل‌گیری هویت نظریات مفصلی وجود دارد که هر کدام به طریقه‌ای خاص به تبیین آن پرداخته است. اریکسون در تبیین شکل‌گیری هویت برای "تفسیر" و "خود تفسیر" اهمیت فوق‌العاده‌ای قائل است. به اعتقاد وی ما حیواناتی هستیم که خودمان تفسیر می‌کنیم و هویت ما از کانال تفسیر بروز می‌کند. اگرچه تصورات و عقایدی درباره خودمان داریم "ما" را در خود از طریق "تفسیر" می‌سازیم. خودمان خودی هستیم که یک خود تفسیری است. ما از طریق خود تفسیری خودمان را درک و شناسایی می‌کنیم. به اعتقاد اریکسون تنوع هویتی به دلیل تنوع شیوه‌های خود تفسیری است. از طریق شیوه‌های خود تفسیری هویت ما شکل می‌گیرد. کنش و عمل ما تحت تأثیر هویت ما است. سرانجام اینکه هویت ما تحت تأثیر زندگی اجتماعی شکل می‌گیرد. زبان و فرهنگ غالب نه تنها مرجعی برای آگاهی ما از جهان هستند و همچنین آگاهی ما از دیگران بلکه منابعی هستند که ما را از خودمان به عنوان بخشی از جهان آگاهی می‌کند (Erikson 1991). هویت محصول روایتی است که ما درباره خود می‌سازیم و یا درباره ما می‌سازند، نقش انسان اساساً میان خودآگاه و ناخودآگاه شکاف خورده است. بر خلاف تصور رایج "هویت‌های مدرن" سنتی "مذهبی" و "ملی" خانه‌های در بسته‌ای نیستند که اغیار در آن‌ها راهی نباشد. هویت‌ها همواره در حال شدن هستند. هویت ذات نیست بلکه فرایند است. بدین سان پست مدرنیست‌ها و پساساخت‌گرایان برآنند که هویت آگاه، یکپارچه و یگانه‌ای که دستاورد فلسفه دکارت بود به وسیله فروید و لاکان و نگرش شالوده شکنانه، مرکززدایی تخریب شده است (کلنر: 1996: 44-45).

در هویت قومی مسئله بر سر واقعیتی عمیق و فرهنگی است که لزوماً و صرفاً ربطی به تعلق دولتی ندارد و در هر فردی می‌تواند، این تعلق ذاتی و تا اندازه‌ای انتخاب شده، کمابیش خودآگاهانه و اغلب پیچیده باشد. بنابراین هر انسانی همانگونه که به یک دولت تعلق دارد، دارای یک هویت قومی نیز هست (برتون، ۱۳۸۷:۲۱۵). مجموعه خاصی از عوامل عینی، ذهنی، فرهنگی، اجتماعی، عقیدتی و نفسانی است که در یک گروه انسانی متجلی می‌شود، و آن را نسبت به دیگر گروه‌ها متمایز می‌سازد، زیرا هویت باید با واقعیت همان گروه منطبق باشد (خنجی، ۱۳۸۶:۱۱). صحبت کردن از قومیت و گروه‌های قومی ساده نیست، زیرا آن‌ها در واقع در مقوله‌های گنگ قرار می‌گیرند. هویت

¹ Identity Ethnic

قومی یکی از هویت‌های جمعی است که بر عنصر آگاهی به وجود خود و تشخیص عناصر فرهنگی یک گروه تأکید دارد، و آن را از سایر گروه‌های متمایز جدا می‌کند (فکوهی، ۱۳۸۸: ۲۸۸).

به نظر اریکسون، مؤلفه‌های فرهنگی از عناصر لازم قومیت و هویت قومی هستند ولی کافی نیستند. برای ایجاد قومیت و هویت قومی، آگاهی از این عناصر فرهنگی و ارتباط با دیگر گروه‌های قومی نیز ضروری است تا گروه در کنش متقابل با دیگران نباشد و تا زمانی که در این کنش متقابل به تفاوت‌های خود با دیگران آگاه نشده باشد گروه قومی به وجود نمی‌آید (احمدلو و افروغ، ۱۳۸۱: ۱۲۵). یک قوم ممکن است در زمان کنونی در یک سرزمین مشخص با مرزهای معینی به نام کشور ساکن باشند، یا به سبب پیشامدهای تاریخی از هم جدا شده و شاخه‌های آن در میان چند کشور باشند، یا شاخه‌هایش در اثر مهاجرت‌ها در سرزمین‌های متعددی پراکنده و اسکان یافته باشند (خنجی، ۱۳۸۶: ۱۱). واقعیت‌های کنونی نشانگر این است که مقوله قومیت و هویت قومی نه تنها کمرنگ نشده بلکه به نوعی برجسته نیز شده است. جهانی شدن باعث شده که قومیت‌ها تا حدودی به فکر بازسازی هویتی خود شوند. قومیت‌ها دیگر آن هویت‌های بسته نفوذ ناپذیر نیستند که دامنه فعالیت آن‌ها از مرزها و دعوای قومی فراتر نرود. امروزه آن‌ها سوار بر موج جهانی شدن در صدد احراز جایگاهی جهانی‌اند، به طوری که جهانی شدن با تزریق خون فرهنگی جدید، عناصر هویتی فرهنگ‌ها را به تکاپو واداشته است. ولی چون از یک طرف قومیت‌ها را پدیده کهن فرض کرده‌اند که دارای اصالت و قدمت‌اند و از طرف دیگر هویت خواهی قومی به عنوان پیامد شرایط سیاسی سرزمین‌ها هستند شاهد نوعی از شکوفایی هویت‌ها هستیم که با تکیه بر عناصر اصیل قومی - فرهنگی همچون زبان، دین، پوشاک... و آگاهی سیاسی، اجتماعی، و فرهنگی ناشی از جهانی شدن به بازسازی خود از راه‌های گوناگون می‌پردازد (فکوهی، ۱۳۸۸: ۳۱۸-۳۱۷-۲۸۹). حمید احمدی عقیده دارد که هویت قومی، هویتی متکی بر شرایط که در برخی اوضاع و احوال ساختاری به وجود می‌آید، تا در خدمت پیشبرد منافع مادی و سیاسی بازیگرانی قرار گیرد که وفاداری و دل‌مشغولی هدف آن‌ها نیست. هویت قومی را نمی‌توان مقوله‌ای ثابت دانست، بلکه باید آن‌ها را در مقولاتی متغییر تلقی کرد که اوضاع و شرایط مختلف دستخوش تغییر و تحول آن‌ها می‌شود. بنابراین هویت قومی یک پدیده کهن و اولیه نیست، بلکه در جریان رقابت بر سر قدرت در داخل گروه قومی و با توجه به موقعیت گروه در برابر دولت مرکزی، نخبگان قومی برداشت‌های خود را از هویت قومی شکل می‌دهند و تعریف متفاوتی ارائه می‌کنند (احمدی، ۱۳۸۶: ۱۶۰).

هویت ملی^۱

به مشخصات و ویژگی‌هایی گفته می‌شود که یک جامعه را از جوامع دیگر متمایز می‌کند و در جامعه نوعی انسجام ایجاد می‌کند. هویت ملی مجموعه‌ای از ویژگی‌ها، وابستگی‌ها و پیوندهای جغرافیایی، تاریخی، فرهنگی و حماسی که زندگی انسان را در برمی‌گیرد و عضو جامعه به آن می‌بالد و افتخار می‌کند را تشکیل می‌دهد (منصوری و فریدونی، ۱۳۸۰: ۳۰). میلر در کتاب خود به نام ملیت، ویژگی‌های متمایزکننده برای هویت ملی را باور مشترک،

^۱ Identity nation

پذیرفتن همدیگر در یک جامعه به عنوان هموطن، هویت بخشی از طریق تداوم تاریخی، داشتن هویت فعال به عنوان اجتماعی که با یکدیگر عمل می‌کنند، تصمیم می‌گیرند و به نتیجه می‌رسند. پیوند به یک مکان جغرافیایی خاص و در نهایت اشتراک افراد در بعضی از موارد، در مجموعه‌ای از ویژگی‌هایی که اغلب در گذشته به عنوان منش ملی و امروز به عنوان فرهنگ عمومی مشترک می‌شناسد، بیان می‌دارد (میلر، ۱۳۸۶: ۲۹). هویت ملی مفهومی ناظر به حالات و اعمال شخصی است و ریشه در تربیت خانوادگی، آموخته‌های فرهنگی و باورهای اجتماعی دارد و تشخیص و فردیت یک شخص یا یک جامعه را تشکیل می‌دهد. هویت در اثر فرایندهای اجتماعی شکل می‌گیرد و پس از تبلور باقی مانده دگرساز شده یا حتی در نتیجه شرایط اجتماعی از نو شکل می‌گیرد (برگر، ۱۳۷۵: ۲۳۶). مؤلفه‌های عینی هویت در سطح اجتماعی ساختارهای هویت ملی را شکل می‌دهند و آن را از هویت ملی و ملیت‌های دیگر متمایز می‌کنند. هویت ملی بر اساس تغییر شکل نظام سیاسی، تحول در باورهای فرهنگی و گشودگی آن به روی آموزه‌های فرهنگی دیگر دچار دگردیسی شده و به مقوله‌ای نسبی و عصری تبدیل می‌شود (حق‌دار، ۱۳۸۰: ۱۸۸). یکی از گرایش‌های هویتی افراد، هویت ملی آنان به عنوان بنیاد شکل‌گیری ملت است. هویت ملی احساس وفاداری و تعلق به عناصر و نمادهای مشترکی همچون ابعاد اجتماعی، تاریخی، جغرافیایی، سیاسی، دینی، فرهنگی و زبانی است (توسلی، ۱۳۸۱: ۸۵). اساس این بستگی‌ها و تعلقات و هویت‌های مشخص، دولت-ملت‌ها را از هم منفک ساخته و هویت آنان را بر اساس ملت مشخص می‌کند. هویت ملی خصلتی زمانی و فرا نسلی دارد. یعنی تداوم زمانی و نسلی دارد. از یک رو ریشه در گذشته مشترک دارد و از سوی دیگر رو به آینده مشترک دارد. آن بخش که مربوط به گذشته مشترک است، میراث مادی و معنوی است که از نسل‌های قبل به ما رسیده است و تحویل آیندگان خواهیم داد. اسطوره‌های تاریخی و حوادث در زمره میراث معنوی محسوب می‌شوند که همگی عشق و نفرت‌های مشترکی را در یک ملت به وجود می‌آورند و سبب استمرار و تداوم هویت ملی می‌گردند. سرزمین مشترک و جغرافیا نیز میراث تاریخی مشترک است که تأثیر هویت بخشی عمیقی دارد (میرمحمدی، ۱۳۸۳).

روش تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش بر اساس روش توصیفی-تحلیلی است، تا با استفاده از جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات به دست آمده به پرسش‌های مطرح شده در تحقیق، پاسخ داده شود. روش گردآوری اطلاعات بر مبنای روش کتابخانه‌ای است، تا از طریق مراجعه به مطالب و موضوعات مرتبط با موضوع بتوان به اطلاعات مورد نیاز دست یافت.

ضرورت تحقیق

شناسایی نقش اقوام خوزستان در مشارکت سیاسی جمهوری اسلامی ایران و همین‌طور شناسایی عوامل واگرایی در استان و از بین بردن آن با توجه به تقویت همگرایی از ضرورت‌های تحقیق حاضر به شمار می‌رود و با توجه به شرایط کنونی نظام بین الملل که تأثیرات محیط منطقه‌ای و بین‌المللی بر جمهوری اسلامی ایران بالا می‌باشد، ضرورت پرداختن به مطالعات قومی بیشتر از پیش احساس می‌شود.

یافته‌های تحقیق

مسائل قومی در خوزستان

مردم اکثر کشورهای جهان از به هم پیوستگی اقوام مختلف در حول دایره ملیت، هویت جهانی یافته‌اند و به یاد باید سپرد که تمامی مجموعه ارزش‌های زیستی، فرهنگی مردم هر جامعه‌ای از روح فردی به روح جمعی و قومی و از روح قومی به روح ملی و از روح ملی به روح جهانی گسترش می‌یابد (یوردشاهیان، ۱۳۸۰: ۶). کشور ما ایران، با کوه‌های سر به فلک کشیده، جلگه‌های سرسبز، دشت‌های حاصلخیز، کویرهای خشک و لم یزرع و آب و هوای نیلگون در شمال و جنوب، آمیزه‌ای از مناطق جغرافیایی مختلف با آب و هوای متفاوت است. وسعت سرزمین ایران به همراه تنوع جغرافیایی و تنوع آب و هوایی باعث گردیده تا مردمانی با ویژگی‌ها و آداب و رسوم خاص و مختلف در آن سکنی گزینند. این مردم، اجزای پیکره‌ای بزرگ و یکپارچه به نام ملت ایران هستند که با پیشینه مشترک، تاریخ این مرز و بوم را رقم زده‌اند (بنیاد خوزستان شناسی، ۱۳۸۳: ۳۰). استان خوزستان بین مدار ۲۹ درجه و ۵۸ دقیقه تا ۳۲ درجه و ۵۸ دقیقه عرض شمالی از خط استوا و ۴۷ درجه و ۴۱ دقیقه تا ۵۰ درجه و ۳۹ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ واقع شده، مساحت آن بالغ بر ۶۷۲۸۲ کیلومتر مربع می‌باشد. این استان بر روی نقشه در قسمت جنوب غربی کشور ایران واقع شده است. خوزستان از شمال به استان لرستان، از غرب به استان ایلام و کشور عراق، از جنوب به خلیج فارس و شرق و جنوب شرقی به استان‌های چهارمحال و بختیاری و کهگیلویه و بویراحمد محدود می‌گردد (پورکاظم، ۱۳۷۲: ۱۸). اهواز از شهرهای قدیمی ایران و مرکز استان خوزستان است و رود کارون از آن می‌گذرد، در اطراف اهواز اراضی حاصلخیزی وجود دارد که اخیراً با استفاده از وسایل ماشینی در آن کشاورزی می‌شود. راه آهن سراسری نیز از این شهر می‌گذرد و به این ترتیب اهواز به وسیله راه آبی و همچنین راه شوسه به بنادر خلیج فارس مربوط می‌گردد.

اهواز در زمان ساسانیان احداث شده است، در آن وقت معروف به هرمز اردشیر بوده است. پس از حمله اعراب، نام هرمز اردشیر به "سوق الاهواز" تبدیل شد که به معنای بازار هوزی‌ها می‌باشد. ساسانیان پل‌ها، سدها و بنادر زیادی در اهواز و روی رودخانه کارون ساختند که در جنگ‌ها و اغتشاشات داخلی رو به خرابی رفت. اهواز مدتی نیز نام "خزعلیه" داشت تا اینکه در زمان ناصرالدین شاه دوباره به صورت شهر و به نام ناصریه درآمد و در زمان رژیم گذشته مجدداً اهواز نامیده شد. اینکه می‌گویند رژیم گذشته، نام اهواز را برای این شهر انتخاب کرد، اصلی ندارد زیرا این شهر از هزار و اندی قبل موسوم به اهواز بوده است (هدایت اهوازی، ۱۳۹۰: ۹). قومیت یک پدیده ثابت و قطعی نیست و ویژگی‌های زبانی، مذهبی و فرهنگی آن متغیر است. فردریک بارت نیز اشاره می‌کند که میان گروه‌های قومی، مرزهای مشخص و ثابت وجود ندارد (احمدی، ۱۳۷۸: ۵۲). خوزستان نیز دارای اقوام مختلفی است که مهمترین آن‌ها: گروه‌های بختیاری، لر و عرب‌ها هستند که هر کدام از اینها در سراسر استان پراکنده شده‌اند و از لحاظ خرده فرهنگ‌ها، شامل متکثرترین استان کشور می‌باشد. بومیان خوزستان مردم بومی شوشتر، دزفول، بهبهان، ماهشهر، رامهرمز، هندیجان، رامشیر، زیدون، سربندر از بازماندگان مردم شهرنشین باستان خوزستان می‌باشند و هر

کدام گویش مخصوص به خود را دارند که با هم متفاوتند (افشارسیستانی، ۱۳۸۵). بختیاری‌ها که از هزاره‌های دور در خوزستان و عراق حضور داشته‌اند و در شهرهای ایذه، مسجدسلیمان، باغملک، اندیکا، لالی، سالند، صفی آباد، قلعه خواجه، دهدز و... به صورت اصلی و سایر شهرهای خوزستان نیز جمعیت قابل توجهی از ایشان را در خود دارند. طرح لباس اینان ترسیمی از معبد چغازنبیل شوش است. ایذه به نام پایتخت بختیاری ایران شناخته می‌شود. برخلاف نام استان چهارمحال و بختیاری، مرکزیت جمعیتی اینان خوزستان است. طوایف عرب خوزستان همگی از دسته کوچ نشین، غیر ثابت و با اصل و نسب مشخص در شبه جزیره عربستان بودند. مهاجرت ایشان به جنوب غربی خوزستان از سده نهم ه. ق پس از دعوی سید محمد مشعشع از روسای قابل عرب شبه جزیره عربستان، پس از فتح هویزه شروع گردید و تا زمان معاصر ادامه یافت. بزرگترین این طوایف، بنی طرف است که حدود سیصد سال پیش، پس از گذر از اروند رود وارد خوزستان شدند. در دهه‌های اخیر، بویژه از زمان جنگ به این سو در برخی شهرهای این منطقه نیز ساکن گردیدند. تا قبل از جنگ ایران و عراق، عمده تمرکز جمعیتی عرب‌های خوزستان، شادگان، سوسنگرد، هویزه و روستاهای جنوب غربی خوزستان بود که پس از شروع جنگ، جنگ زدگان عرب در شهرهای امیدیه، ماهشهر و اهواز سکنی یافتند. شهر صنعتی و تجاری خرمشهر که پس از جنگ کاملاً خالی از سکنه بوده است نیز محل اسکان جمعیت زیادی از عشایر عرب شد. لرها، قلمرو اینان که در سده‌های اولیه اسلامی نیز حضورشان در این منطقه گزارش شده، در منطقه شمال غرب خوزستان از شوش تا الوار در شمال اندیشک امروزی بوده است و امروزه قشقای‌ها در حدود شهرستان هفتکل زندگی می‌کنند.

مشارکت سیاسی اقوام مختلف استان خوزستان

انتخابات ریاست جمهوری

برگزاری انتخابات آزاد و عادلانه و وجود رقابت سیاسی یکی از وجوه دموکراسی و مشروعیت نظام‌های سیاسی محسوب می‌گردد که در جوامع در حال گذار به دموکراسی از اهمیت دوچندان برخوردار است. رقابت در انتخابات، عمده‌ترین ابزاری است که مقامات دولتی را ناگزیر به پاسخگویی در مقابل مردم و پذیرش به نظارت آن‌ها می‌کند. خاصیت دیگر انتخابات آزاد، تضمین برابری سیاسی بین شهروندان، هم در زمینه دستیابی به سمت‌های دولتی و هم در مورد ارزش رأی آن‌هاست (بی‌تام، ۱۹۹۵: ۳۰). مشارکت سیاسی به مثابه یکی از مفاهیم مهم و کلیدی در جامعه شناسی سیاسی، همبستگی و نسبت وثیق تری با میزان مشروعیت نظام‌های سیاسی جوامع در حال گذار به دموکراسی دارد. نحوه، میزان و مکانیزم‌های مشارکت سیاسی خود معیار ارزیابی توسعه یافتگی این جوامع به حساب می‌آیند. در این جوامع به دلایل ساختاری، در پروسه مشارکت سیاسی و خصوصاً مشارکت انتخاباتی، عنصر قومیت از اهمیت و جایگاه مهمتر و حساس تری برخوردار است (مقصودی، فصلنامه مطالعات ملی؛ ۲۸، سال هفتم، شماره ۴: ۱۰۷، ۱۳۸۵).

جدول شماره ۱: نتایج نهایی شمارش آراء انتخابات یازدهمین دوره ریاست جمهوری در استان خوزستان

ردیف	نام شهرستان	تعداد واجدین شرایط	تعداد کل آراء مأخوذه	درصد مشارکت	آراء صحیح	آراء باطله مأخوذه	جلیلی	رضایی	روحانی	فالیباف	غرضی	ولایتی
۱	آبادان	۲۰۴۸۲۳	۱۲۰۴۲۲	۸.۵۸٪	۱۱۴۷۳۲	۵۵۹۴	۱۵۹۴۱	۳۳۹۱۵	۴۶۲۰۸	۹۳۴۶	۱۴۶۸	۷۸۵۴
۲	آغاچاری	۱۳۰۴۰	۱۰۹۲۹	۸.۸۳٪	۱۰۵۸۹	۳۴۰	۸۹۹	۵۶۴۴	۲۹۷۴	۶۲۰	۷۶	۳۷۶
۳	امیدیه	۶۱۲۷۴	۴۸۵۴۳	۲.۷۹٪	۴۷۱۰۶	۱۴۳۷	۳۷۹۰	۲۳۱۸۴	۱۶۷۷۲	۱۶۰۴	۲۹۶	۱۴۶۰
۴	اندیکا	۳۸۴۹۰	۲۲۳۳۰	۰.۵۸٪	۲۲۱۳۵	۱۹۵	۵۱۹	۲۰۸۰۹	۵۹۳	۱۵۳	۲۵	۳۶
۵	اندیمشک	۱۲۲۶۹۸	۸۶۵۹۱	۶.۷۰٪	۸۳۵۶۸	۳۰۲۳	۶۸۶۳	۳۷۳۸۵	۳۰۸۵۸	۵۵۴۰	۷۱۴	۲۲۰۸
۶	اهواز	۷۶۱۵۵۲	۴۸۴۷۶۳	۷.۶۳٪	۴۷۱۱۸۵	۱۳۵۷۸	۴۴۵۶۳	۱۶۸۶۲۱	۲۰۲۶۴۸	۳۱۸۵۴	۳۴۳۱	۲۰۰۶۸
۷	ایذه	۸۳۱۳۶	۷۱۹۹۱	۶.۸۶٪	۷۰۶۱۷	۱۳۷۴	۱۰۰۳	۶۳۷۲۹	۴۸۷۴	۷۰۷	۶۴	۲۴۰
۸	باغملک	۷۲۵۰۰	۵۶۹۲۸	۵.۷۸٪	۵۶۳۹۶	۵۳۲	۲۷۵۴	۴۵۰۲۱	۶۴۳۲	۱۴۵۲	۱۵۷	۵۸۰
۹	باوی	۶۶۵۱۸	۴۲۵۱۷	۹.۶۳٪	۴۰۸۶۰	۱۶۵۷	۴۲۰۳	۱۷۱۹۸	۱۴۲۸۲	۳۰۰۶	۳۴۷	۱۸۲۴
۱۰	بندرماهشهر	۱۸۲۴۶۰	۱۱۶۸۹۳	۱.۶۴٪	۱۱۳۰۸۸	۳۸۰۵	۱۲۸۶۲	۳۷۰۴۸	۵۱۷۲۸	۵۱۱۲	۱۰۷۰	۵۲۶۸
ر												
۱۱	بهبهان	۱۲۴۸۲۵	۸۶۷۹۱	۵.۶۹٪	۸۳۲۴۶	۳۵۴۵	۷۷۷۷	۲۲۹۱۳	۴۴۶۰۱	۵۲۷۱	۴۶۳	۲۲۲۱
۱۲	حمیدیه	۳۵۹۴۸	۲۲۱۴۲	۶.۶۱٪	۲۱۳۵۵	۷۸۷	۲۱۷۷	۴۷۹۴	۱۰۰۱۰	۲۶۸۲	۳۴۵	۱۳۴۷
۱۳	خرمشهر	۱۱۴۹۳۷	۶۰۷۶۳	۹.۵۲٪	۵۷۷۲۰	۳۰۴۳	۵۱۸۶	۱۸۶۶۱	۲۲۹۳۹	۶۶۴۱	۷۷۶	۳۵۱۷
۱۴	دزفول	۲۹۱۶۱۴	۲۰۰۲۴۲	۷.۶۸٪	۱۹۳۸۹۳	۶۳۴۹	۱۵۵۹۰	۱۰۶۵۱۰	۴۷۲۱۱	۱۳۴۰۵	۱۷۵۴	۹۴۲۳
۱۵	دشت آزادگان	۶۷۶۰۹	۵۰۱۱۰	۱.۷۴٪	۴۷۸۳۸	۲۲۷۲	۴۱۱۶	۱۴۰۵۶	۲۰۴۸۵	۶۲۶۸	۳۷۶	۲۵۳۷
۱۶	رامشیر	۳۷۰۴۹	۲۶۸۶۴	۵.۷۲٪	۲۵۱۵۱	۱۰۷۹	۱۸۶۴	۱۰۱۷۴	۱۰۶۲۲	۱۳۴۱	۲۲۹	۹۲۱
۱۷	رامهرمز	۷۵۴۰۷	۶۰۳۱۵	۰.۸۰٪	۵۸۷۲۶	۱۵۸۹	۴۶۹۹	۳۱۷۶۹	۱۸۴۴۱	۲۰۷۶	۳۴۹	۱۳۹۲
۱۸	شادگان	۹۶۷۳۱	۶۴۷۳۴	۹.۶۶٪	۶۱۸۷۱	۲۸۶۳	۷۲۹۴	۲۲۵۷۲	۲۳۷۸۲	۴۱۲۷	۶۴۰	۳۴۵۶
۱۹	شوش	۱۳۶۴۴۸	۹۷۴۹۲	۴.۷۱٪	۹۴۸۱۵	۲۶۷۷	۵۹۶۶	۴۸۹۵۳	۳۱۰۶۷	۴۴۲۲	۸۳۴	۳۵۷۳
۲۰	شوشتر	۱۳۶۹۰۱	۹۰۵۶۴	۲.۶۶٪	۸۸۱۴۱	۲۴۲۳	۵۶۷۸	۵۶۵۵۹	۱۹۰۸۴	۳۳۱۵	۶۸۲	۲۸۲۳
۲۱	کارون	۸۰۵۴۷	۵۷۴۲۰	۳.۷۱٪	۵۴۶۲۱	۲۷۹۹	۸۰۶۸	۱۵۴۳۷	۲۳۱۱۳	۳۶۶۶	۴۳۳	۳۸۸۶
۲۲	گتوند	۴۳۶۷۲	۳۵۴۰۹	۱.۸۱٪	۳۴۶۶۲	۷۴۷	۱۲۴۹	۲۶۶۱۳	۵۲۲۱	۷۴۳	۱۷۰	۶۶۶
۲۳	لالی	۲۵۸۶۱	۱۸۳۱۶	۸.۷۰٪	۱۸۱۹۹	۱۱۷	۱۲۷	۱۷۰۵۴	۸۰۶	۱۶۷	۶	۳۹
۲۴	مسجد سلیمان	۸۵۷۲۳	۵۸۰۲۵	۷.۶۷٪	۵۷۳۳۱	۶۹۴	۱۵۳۸	۵۰۵۲۷	۳۵۶۸	۱۰۳۹	۱۸۳	۴۷۶
۲۵	هفتکل	۱۶۰۱۷	۱۴۹۰۳	۰.۹۳٪	۱۴۵۷۲	۳۳۱	۹۵۶	۹۶۱۷	۳۰۱۸	۶۴۲	۴۰	۲۹۹
۲۶	هندیجان	۲۶۶۶۱	۱۹۶۴۸	۷.۷۳٪	۱۸۹۴۷	۷۰۲	۱۹۵۸	۷۸۲۹	۶۸۱۹	۱۲۲۰	۲۰۳	۹۱۸
۲۷	هویزه	۲۳۲۳۶	۱۷۰۷۱	۴.۷۳٪	۱۶۵۶۴	۵۰۷	۲۱۴۰	۴۷۸۳	۶۹۸۱	۱۵۸۵	۱۱۴	۹۶۱
استان خوزستان		۳۱۳۸۸۷۴	۲۰۴۲۷۱۶	۴.۷۳٪	۱۸۶۳۱۹۶	۵۸۴۶۵	۱۵۳۸۳۹	۸۸۷۴۶۰	۶۲۸۹۴۷	۱۰۸۶۵۸	۱۳۷۷۷	۷۰۵۱۵

منبع: استانداری استان خوزستان؛ انتخابات ریاست جمهوری

انتخابات مجلس شورای اسلامی

مجلس شورای اسلامی، رکن اصلی قوه مقننه در نظام جمهوری اسلامی ایران است که از نمایندگان منتخب مردم تشکیل شده و مصوبات آن در صورت تایید شورای نگهبان، برای اجرا به قوه مجریه ایران و قوه قضائیه ابلاغ خواهد شد. در برخی مسائل بسیار مهم اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ممکن است اعمال قوه مقننه از راه همه پرسی و مراجعه مستقیم به آراء مردم صورت گیرد که درخواست این مراجعه به آراء عمومی نیز باید به تقویت

دو سوم مجموع نمایندگان مجلس برسد. مجلس ایران از سایر قوا مستقل است و به طور قانونی نباید هیچ اثرگذاری از بیرون بر تصمیمات مجلس وجود داشته باشد. اولین انتخابات مجلس شورای اسلامی در روز ۲۴ اسفند ماه سال ۱۳۵۸ برگزار شد. سال ۱۳۵۸ برای کشور ما سالی پر انتخابات بود و از این رو نقطه عطفی در تاریخ انقلاب اسلامی به شمار می‌آید. در اولین روزهای این سال، در دهم و یازدهم فروردین ماه مردم با شرکت در همه پرسی جمهوری اسلامی ایران، به برقراری این نظام در کشورشان مهر تأیید زدند؛ در روز پنجم مرداد ماه این سال انتخابات خبرگان بررسی نهایی قانون اساسی برگزار شد و در روزهای یازدهم و دوازدهم آذر ماه قانون اساسی جمهوری اسلامی به تصویب مردم رسید. روز پانزدهم بهمن ماه روز برگزاری نخستین انتخابات ریاست جمهوری بود و بالاخره در روزهای پایانی سال ۱۳۵۸ مردم برای انتخاب نمایندگان خود در اولین دوره مجلس شورای اسلامی به پای صندوق‌های رای رفتند. در واقع سال ۱۳۵۸ را با برگزاری پنج انتخابات پیاپی در اولین سال تولد انقلاب اسلامی، می‌توان هنگامه تبلور یافتن اراده ملت ایران در تثبیت نظام، قانون اساسی و شکل‌گیری مهمترین نهادهای آن دانست. در نخستین انتخابات مجلس در نظام تازه تأسیس جمهوری اسلامی، بسیاری از نیروهای شناخته شده انقلاب آمادگی خود را برای بر عهده گرفتن نمایندگی ملت در خانه ملت اعلام کردند. اولین انتخابات مجلس با حضور جریان‌ها و گروه‌های سیاسی متعددی برگزار شد، چنانکه انتخابات این دوره مجلس شورای اسلامی از حیث تعدد گروه‌ها و دسته‌های سیاسی از انتخابات‌های دیگر دوره‌ها متمایز می‌نماید (منبع، ویکی پدیا). در زیر شهرهای استان خوزستان را در انتخابات مجلس شورای اسلامی در همه دوره‌های آن با یکدیگر مقایسه می‌کنیم

آبادان

بر اساس جدول شماره ۲ بیشترین میانگین درصد مشارکت مردم آبادان در ۹ دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی مربوط به مجلس پنجم با احتساب ۸۰٪ درصد است که نسبت به دوره‌های ما قبل افزایش پیدا کرده است. و کمترین درصد مربوط به دوره چهارم است که مشارکت سیاسی ۳۹٪ درصد است.

جدول شماره ۲: انتخابات مجلس شورای اسلامی شهرستان آبادان

حوزه انتخابیه	نام دوره	جمعیت واجد شرایط	کل آرای مأخوذه	میزان مشارکت
آبادان	مجلس اول	۲۲۴۴۶۳	۱۲۳۸۲۷	۲.۵۵
	مجلس دوم	۱۹۸۵۴۵	۸۳۵۴۳	۱.۴۲
	مجلس سوم	۲۴۷۵۴۵	۱۱۱۳۰۶	۵۰
	مجلس چهارم	۲۵۷۲۴۲	۱۰۲۵۴۸	۹.۳۹
	مجلس پنجم	۱۲۴۰۶۷	۱۰۰۲۶۵	۸.۸۰
	مجلس ششم	۱۵۸۵۴۹	۱۰۳۵۵۸	۳.۶۵
	مجلس هفتم	۱۹۲۸۸	۹۷۴۷۳	۵.۵۰
	مجلس هشتم	۱۸۱۱۲۱	۸۶۹۲۷	۹۹.۴۷
	مجلس نهم	۱۹۲۷۱۷	۱۰۶۳۸۴	۲.۵۵

منبع: استانداری استان خوزستان

اندیمشک بر اساس جدول شماره ۳ انتخابات مجلس شورای اسلامی در شهرستان اندیمشک در همه دوره‌ها رو به افزایش رفته است و این نشان دهنده اهمیت مشارکت سیاسی شهروندان در این شهر می‌باشد و در مجلس ششم این روند با ۸۵٪ درصد به بیشترین حد خود رسیده است.

جدول شماره ۳: انتخابات مجلس شورای اسلامی شهرستان اندیمشک

حوزه انتخابیه	نام دوره	جمعیت واجد شرایط	کل آراء مأخوذه	میزان مشارکت
اندمشک	مجلس اول	۶۸۹۷۳	۳۳۱۴۳	۴۸
	مجلس دوم	۹۰۳۴۵	۵۴۵۰۲	۳۶۰
	مجلس سوم	۱۴۶۰۶۶	۷۱۲۸۸	۸۴۸
	مجلس چهارم	۱۴۲۵۵۶	۹۸۲۸۵	۹۶۸
	مجلس پنجم	۱۶۱۱۵۰	۱۲۴۶۶۶	۴۷۷
	مجلس ششم	۹۳۱۳۳	۷۹۹۲۸	۸۸۵
	مجلس هفتم	۱۱۱۱۳۶	۸۱۴۸۲	۳۷۳
	مجلس هشتم	۱۰۵۹۰۳	۸۶۶۱۴	۷۹۸۱
	مجلس نهم	۱۳۰۸۲۰	۱۰۱۰۶۳	۲۵۷۷

منبع: استانداری استان خوزستان

اهواز - باوی

بر اساس جدول شماره ۴ بیشترین میانگین درصد مشارکت مردم اهواز- باوی در مجلس دوم و بعد از آن در مجلس پنجم است. و کمترین میزان مشارکت مربوط به مجلس هشتم با برخورداری از ۳۵.۲۴ درصد است.

جدول شماره ۴: انتخابات مجلس شورای اسلامی شهرستان اهواز- باوی

حوزه انتخابیه	نام دوره	جمعیت واجد شرایط	کل آراء مأخوذه	میزان مشارکت
اهواز- باوی	مجلس اول	۳۰۷۸۸۵	۱۷۰۳۲۶	۳۵۵
	مجلس دوم	۳۴۳۷۶۱	۲۶۲۶۴۴	۴۷۶
	مجلس سوم	۴۳۳۲۷۳	۲۶۶۰۹۱	۴۶۱
	مجلس چهارم	۴۶۷۲۵۰	۲۱۵۹۴۵	۲۴۶
	مجلس پنجم	۵۴۸۳۷۷	۳۷۴۸۸۵	۴۶۸
	مجلس ششم	۶۸۶۴۱۹	۳۶۹۰۹۵	۸۵۳
	مجلس هفتم	۸۳۷۷۶۵	۳۴۹۰۱۱	۶۴۱
	مجلس هشتم	۸۶۳۴۶۷	۳۰۴۳۰۶	۲۴۳۵
	مجلس نهم	۸۶۰۱۹۷	۴۸۵۴۳۵	۴۳۵۶

منبع: استانداری استان خوزستان

ایذه - باغملک

جدول شماره ۵ نشان می دهد که مشارکت سیاسی مردم ایذه - باغملک در انتخابات مجلس شورای اسلامی افزایش پیدا کرده است و بیشترین میزان مشارکت مردم مربوط به مجلس پنجم (با میزان ۹۱/۵ درصد) می باشد.

جدول شماره ۵: انتخابات مجلس شورای اسلامی شهرستان ایذه- باغملک

حوزه انتخابیه	نام دوره	جمعیت واجد شرایط	کل آراء مأخوذه	میزان مشارکت
ایذه- باغملک	مجلس اول	۸۲۵۶۰	۴۰۵۴۵	۱۴۹
	مجلس دوم	۸۵۶۲۲	۵۱۸۲۴	۵۶۰
	مجلس سوم	۱۰۹۹۲۷	۷۵۷۲۰	۸۶۸
	مجلس چهارم	۱۱۷۴۰۹	۹۵۳۸۵	۲۸۱
	مجلس پنجم	۱۲۶۶۵۱	۱۱۵۹۳۴	۵۹۱
	مجلس ششم	۱۴۸۴۳۲	۱۳۲۳۶۲	۲۸۹
	مجلس هفتم	۱۸۶۸۷۲	۱۴۵۷۴۹	۷۸
	مجلس هشتم	۱۶۹۷۱۴	۱۳۹۴۴۳	۱۶۸۲
	مجلس نهم	۲۰۸۲۶۸	۱۵۷۹۰۹	۸۲۷۵

منبع: استانداری خوزستان ۱۳۹۳

بندر ماهشهر - هندیجان - امیدیه

بر اساس جدول شماره ۶ بیشترین میانگین درصد مشارکت مردم این شهرستان در ۹ دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی مربوط به دوره ششم با احتساب ۹۶۹ درصد است. و کمترین درصد میزان مشارکت مربوط به مجلس سوم با ۱۴۳ درصد می‌باشد.

جدول شماره ۶: انتخابات مجلس شورای اسلامی شهرستان بندر ماهشهر - هندیجان - امیدیه

میزان مشارکت	کل آراء مأخوذه	جمعیت واجد شرایط	نام دوره	حوزه انتخابیه
۲۴۹	۲۷۷۴۳	۵۶۳۵۶	مجلس اول	بندر ماهشهر - هندیجان - امیدیه
۷۶۲	۴۵۶۴۶	۷۲۷۶۱	مجلس دوم	
۱۴۳	۳۸۸۳۹	۸۹۹۷۶	مجلس سوم	
۱۵۹	۶۴۲۲۷	۱۰۸۵۶۰	مجلس چهارم	
۶۶۶	۱۱۵۲۰۰	۱۷۳۰۱۷	مجلس پنجم	
۹۶۹	۱۲۸۰۰۱	۱۸۳۲۰۶	مجلس ششم	
۸۵۲	۱۲۴۴۱۰	۲۳۵۴۶۵	مجلس هفتم	
۷۸۵۲	۱۲۸۳۱۸	۲۴۳۱۱۱	مجلس هشتم	
۸۹۵۴	۱۵۴۹۳۴	۲۸۲۲۸۶	مجلس نهم	

منبع: استانداری استان خوزستان

بهبهان

بر اساس جدول شماره ۷ شهرستان بهبهان، نسبت به دیگر شهرهای استان درصدهای مشارکت بالایی در همه دوره‌ها داشته است. و پایین‌ترین درصد مشارکت در دوره‌های آخر بوده است. ولی باز هم کمترین نسبت مشارکت یعنی ۴۵۷ در مقابل کمترین درصد مشارکت بقیه شهرهای استان به نسبت بالاترین مقدار را داشته است.

جدول شماره ۷: انتخابات مجلس شورای اسلامی شهرستان بهبهان

میزان مشارکت	کل آراء مأخوذه	جمعیت واجد شرایط	نام دوره	حوزه انتخابیه
۴۶۳	۴۳۳۴۷	۶۸۳۵۵	مجلس اول	بهبهان
۳۸۳	۵۵۸۹۲	۶۷۰۸۴	مجلس دوم	
۹۹۱	۶۳۹۲۹	۶۹۵۳۲	مجلس سوم	
۸۸۹	۵۷۰۹۶	۶۳۵۶۱	مجلس چهارم	
۳۸۰	۷۷۹۲۶	۸۲۹۶۷	مجلس پنجم	
۶۸۳	۸۷۸۴۵	۱۰۵۱۱۷	مجلس ششم	
۴۵۷	۷۲۵۸۷	۱۲۶۴۵۷	مجلس هفتم	
۷۵	۸۹۲۶۷	۱۱۹۰۱۵	مجلس هشتم	
۸۱۶۰	۸۸۸۴۱	۱۴۶۱۰۷	مجلس نهم	

منبع: استانداری استان خوزستان

خرمشهر

بر اساس جدول شماره ۸ بیشترین میانگین درصد مشارکت مردم شهرستان خرمشهر در ۹ دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی مربوط به مجلس پنجم با میزان ۸۱ درصد است و کمترین میانگین مربوط به دوره چهارم با ۱۴۰ درصد می‌باشد.

جدول شماره ۸: انتخابات مجلس شورای اسلامی شهرستان خرمشهر

میزان مشارکت	کل آراء مأخوذه	جمعیت واجد شرایط	نام دوره	حوزه انتخابیه
۵.۴۰	۵۵۵۷۴	۱۳۷۱۳۰	مجلس اول	خرمشهر
۹.۵۵	۸۳۶۲۵	۱۴۹۵۴۲	مجلس دوم	
۱.۵۰	۶۰۱۶۷	۱۱۹۹۸	مجلس سوم	
۱.۴۰	۵۱۲۸۲	۱۲۷۸۲۱	مجلس چهارم	
۸.۸۱	۵۱۱۸۱	۶۳۰۸۹	مجلس پنجم	
۵.۶۹	۵۵۳۱۸	۷۹۶۲۰	مجلس ششم	
۱.۶۰	۵۸۷۵۲	۹۷۷۰۷	مجلس هفتم	
۷۵.۵۳	۵۳۹۲۳	۱۰۰۳۲۳	مجلس هشتم	
۰۲.۵۵	۶۶۳.۶۳	۱۱۵۷۱۵	مجلس نهم	

منبع: استانداری استان خوزستان

دزفول

بر اساس جدول شماره ۹ بیشترین میانگین درصد مشارکت مردم این شهرستان در ۹ دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی مربوط به دوره ششم با احتساب ۷.۶۲ و کمترین میانگین درصد مشارکت با ۷.۳۹ مربوط به مجلس اول می باشد.

جدول شماره ۹: انتخابات مجلس شورای اسلامی شهرستان دزفول

میزان مشارکت	کل آراء مأخوذه	جمعیت واجد شرایط	نام دوره	حوزه انتخابیه
۷.۳۹	۵۰۳۱۷	۱۲۶۷۸۳	مجلس اول	دزفول
۱.۶۰	۸۳۵۸۳	۱۳۸۹۵۰	مجلس دوم	
۹.۵۶	۷۴۶۲۸	۱۳۱۲۳۱	مجلس سوم	
۶.۵۹	۸۱۱۷۷	۱۴۷۸۲۹	مجلس چهارم	
۵۶	۹۶۰۳۳	۱۷۱۵۵۴	مجلس پنجم	
۷.۶۲	۱۳۳۱۵۲	۲۱۲۴۹۹	مجلس ششم	
۲.۵۵	۱۳۸۳۴۹	۲۵۰۶۸۷	مجلس هفتم	
۷۷.۴۸	۱۲۶۶۲۲	۲۵۹۶۵۰	مجلس هشتم	
۰۲.۵۳	۱۶۴۰۶۰	۳۰۹۴۲۶	مجلس نهم	

منبع: استانداری استان خوزستان

دشت آزادگان- هویزه

بر اساس جدول شماره ۱۰ بیشترین میانگین درصد مشارکت مردم این شهرستان در ۹ دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی مربوط به مجلس پنجم با احتساب ۷.۸۸ می باشد و کمترین میانگین درصد مشارکت مربوط به مجلس اول با داشتن ۷.۴۰ درصد مشارکت می باشد.

جدول شماره ۱۰: انتخابات مجلس شورای اسلامی شهرستان دشت آزادگان- هویزه

میزان مشارکت	کل آراء مأخوذه	جمعیت واجد شرایط	نام دوره	حوزه انتخابیه
۷.۴۰	۲۴۳۷۱	۵۹۸۶۲	مجلس اول	دشت آزادگان- هویزه
۱.۴۶	۳۵۶۸۷	۷۷۴۷۷	مجلس دوم	
غیر قابل محاسبه	غیر قابل محاسبه	غیر قابل محاسبه	مجلس سوم	
۹.۶۵	۴۸۲۲۶	۷۳۰۷۶	مجلس چهارم	
۷.۸۸	۴۹۷۷۱	۵۶۱۰۰	مجلس پنجم	
۷.۳۳	۵۰۱۰۶	۶۸۰۲۷	مجلس ششم	
۷۷	۶۵۶۷۵	۸۵۲۴۲	مجلس هفتم	
۳۱.۶۷	۴۹۷۷۳	۷۳۹۴۷	مجلس هشتم	
۴۱.۸۴	۷۵۳۶۴	۸۹۴۰۳	مجلس نهم	

منبع: استانداری استان خوزستان

رامهرمز - رامشیر

بر اساس جدول شماره ۱۱ بیشترین میانگین درصد مشارکت مردم رامهرمز - رامشیر در دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی مربوط به مجلس دوم با احتساب ۱۱۱.۸ درصد بوده است که این امر نشان دهنده میزان بالای مشارکت مردم در این انتخابات بوده است. اما در دوره بعد یعنی مجلس سوم این درصد نصف شده که ناشی از شرایط سیاسی خاص آن دوره بوده است.

جدول شماره ۱۱: انتخابات مجلس شورای اسلامی شهرستان رامهرمز - رامشیر

میزان مشارکت	کل آراء مأخوذه	جمعیت واجد شرایط	نام دوره	حوزه انتخابیه
۲.۵۵	۲۲۵۶۷	۴۰۸۴۷	مجلس اول	رامهرمز - رامشیر
۸.۱۱۱	۴۴۳۳۱	۳۹۶۴۲	مجلس دوم	
۵۴	۳۸۵۲۸	۳۹۶۴۲	مجلس سوم	
۳.۷۱	۵۰۳۳۹	۷۱۳۶۶	مجلس چهارم	
۹.۸۱	۷۱۴۶۰	۷۰۵۸۴	مجلس پنجم	
۶.۶۹	۶۸۶۹۵	۸۷۲۷۸	مجلس ششم	
۴.۶۶	۷۵۹۰۶	۹۸۶۹۲	مجلس هفتم	
۱۶.۹۰	۸۵۰۸۰	۱۱۷۷۶۴	مجلس هشتم	
۵۶.۸۴	۱۶۷.۹۸	۹۴۳۷۰	مجلس نهم	

منبع: استانداری استان خوزستان

شادگان

بر اساس جدول شماره ۱۲ بیشترین میانگین درصد مشارکت مردم شهرستان شادگان در ۹ دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی مربوط به مجلس ششم با جمعیت ۶۸۲۴۹ نفر دارای ۸۰.۷ درصد مشارکت بوده است و کمترین درصد متعلق به مجلس سوم با ۴۴۰۲۶ نفر دارای ۳۸.۱ درصد مشارکت می باشد.

جدول شماره ۱۲: انتخابات مجلس شورای اسلامی شهرستان شادگان

میزان مشارکت	کل آراء مأخوذه	جمعیت واجد شرایط	نام دوره	حوزه انتخابیه
با خرمشهر	با خرمشهر	با خرمشهر	مجلس اول	شادگان
با خرمشهر	با خرمشهر	با خرمشهر	مجلس دوم	
۱.۳۸	۱۶۷۸۵	۴۴۰۲۶	مجلس سوم	
۷.۵۵	۲۶۰۲۰	۴۶۶۸۹	مجلس چهارم	
۳.۷۱	۴۶۵۴	۶۵۲۹۱	مجلس پنجم	
۷.۸۰	۵۵۰۵۹	۶۸۲۴۹	مجلس ششم	
۴.۶۵	۵۶۲۵۸	۸۵۹۸۷	مجلس هفتم	
۶۲.۷۶	۶۰۰۹۶	۷۸۴۳۰	مجلس هشتم	
۶۵.۶۷	۶۹۵۹۷	۱۰۲۸۷۴	مجلس نهم	

منبع: استانداری استان خوزستان

شوش

بر اساس جدول شماره ۱۳ بیشترین میانگین درصد مشارکت مردم این شهرستان در ۹ دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی مربوط به مجلس ششم با ۷۴.۵ درصد مشارکت می باشد. و کمترین میزان مربوط به مجلس هفتم با ۵۴.۹ درصد می باشد که نسبت به دوره ماقبل ۳۰ درصد کاهش داشته است.

جدول شماره ۱۳: انتخابات مجلس شورای اسلامی شهرستان شوش

حوزه انتخابیه	نام دوره	جمعیت واجد شرایط	کل آراء مأخوذه	میزان مشارکت
شوش	مجلس اول	با اندیمشک	با اندیمشک	با اندیمشک
	مجلس دوم	با اندیمشک	با اندیمشک	با اندیمشک
	مجلس سوم	با اندیمشک	با اندیمشک	با اندیمشک
	مجلس چهارم	با اندیمشک	با اندیمشک	با اندیمشک
	مجلس پنجم	با اندیمشک	با اندیمشک	با اندیمشک
	مجلس ششم	۹۹۸۸۹	۷۴۳۹۷	۵.۷۴
	مجلس هفتم	۱۲۳۶۴۳	۶۷۸۷۴	۹.۵۴
	مجلس هشتم	۱۱۵۵۰۱	۸۱۶۱۰	۶۶.۷۰
	مجلس نهم	۱۴۱۵۱۹	۹۸۷۴۵	۷۸.۶۹

منبع: استانداری استان خوزستان

شوشتر - گتوند

بر اساس جدول شماره ۱۴ بیشترین میانگین درصد مشارکت مردم این شهرستان در انتخابات مجلس شورای اسلامی مربوط به دوره دوم با ۸۶.۱ درصد می باشد و کمترین میزان با ۴۵.۸ مربوط به مجلس اول می باشد.

جدول شماره ۱۴: انتخابات مجلس شورای اسلامی شهرستان شوشتر - گتوند

حوزه انتخابیه	نام دوره	جمعیت واجد شرایط	کل آراء مأخوذه	میزان مشارکت
شوشتر - گتوند	مجلس اول	۵۵۹۱۶	۲۵۶۳۷	۸.۴۵
	مجلس دوم	۵۲۹۱۷	۴۵۵۵۵	۱.۸۶
	مجلس سوم	۸۳۴۱۳	۴۱۰۳۷	۲.۴۹
	مجلس چهارم	۸۷۳۸۳	۵۸۷۹۳	۳.۶۷
	مجلس پنجم	۱۰۱۴۸۶	۸۲۵۴۲	۳.۸۱
	مجلس ششم	۱۲۴۷۰۹	۹۸۴۱۱	۹.۷۸
	مجلس هفتم	۱۵۱۶۲۲	۹۶۶۱۵	۷.۶۳
	مجلس هشتم	۱۵۵۱۶۲	۹۳۸۷۵	۵.۶۰
	مجلس نهم	۱۷۷۲۴۸	۱۲۴۷۸۱	۴.۷۰

منبع: استانداری استان خوزستان

مسجد سلیمان - اندیکا - لالی

بر اساس جدول شماره ۱۵ بیشترین میانگین درصد مشارکت مردم این شهرستان در ۹ دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی مربوط به مجلس ششم با ۹۶.۸ درصد و کمترین مقدار مربوط به مجلس اول با داشتن ۲۴.۹ درصد می باشد.

جدول شماره ۱۵: انتخابات مجلس شورای اسلامی شهرستان مسجد سلیمان - اندیکا و لالی

حوزه انتخابیه	نام دوره	جمعیت واجد شرایط	کل آراء مأخوذه	میزان مشارکت
مسجد سلیمان - اندیکا - لالی - هفتکل	مجلس اول	۱۱۵۲۵۳	۲۸۶۵۳	۹.۲۴
	مجلس دوم	۱۰۶۵۸۱	۵۵۹۶۶	۵.۵۲
	مجلس سوم	۹۴۱۶۶	۸۳۲۵۷	۴.۸۸
	مجلس چهارم	۱۰۸۸۷۰	۹۶۸۲۸	۹.۸۸
	مجلس پنجم	۱۰۸۷۹۴	۱۰۵۳۲۴	۸.۹۶
	مجلس ششم	۱۳۶۵۵۰	۹۵۲۴۱	۷.۶۷
	مجلس هفتم	۱۶۱۸۸۹	۱۰۷۷۹۵	۶.۶۶
	مجلس هشتم	۱۴۴۲۸۷	۹۰۷۹۹	۹۳.۶۲
	مجلس نهم	۱۵۶۳۳۵	۱۰۱۹۱۰	۱۹.۶۵

منبع: استانداری استان خوزستان

انتخابات شوراها

شورا مجموعه‌ای از نمایندگان منتخب مردم است که با انتخاب مستقیم مردم از صلاحیت‌های مشورتی و اجرایی رسمی برای اداره امور عمومی حوزه انتخابی خود برخوردار می‌گردد و به صورت رسمی به اداره بخشی از این امور مبادرت می‌ورزند. شوراهای اسلامی شهر و روستا بر خلاف مفهوم رایج شورا و مشورت که عمدتاً در سطح تبادل افکار و ارائه نظر مشورتی، منحصر می‌شود. علاوه بر شرکت در فرایند تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری که از طریق وارد کردن نظرات مشورتی صورت می‌گیرد، از اختیارات و صلاحیت اجرایی چندی نیز برخوردار می‌باشد. البته جنبه عملی و اجرایی در شوراهای اسلامی نسبت به ابعاد نظری و مشورتی آن از اهمیت بیشتری برخوردار می‌باشد، چرا که شورای شهر و روستا دارای اختیارات اجرایی است که نصب و عزل شهردار در شهر و نصب و عزل ده‌دار در روستا از بارزترین این اختیار است (آشنایی با شوراهای اسلامی، وزارت کشور؛ ستاد اجرایی تشکیل شوراهای اسلامی، آبان ۷۷ ص ۱۲-۱۳).

جدول شماره (۱۶). مقایسه میزان مشارکت مردم در ادوار مختلف انتخابات شوراهای استان خوزستان

ردیف	دوره	جمعیت واجد شرایط	تعداد کل آراء مأخوذ	درصد مشارکت
۱	اول شوراهای اسلامی	۲۰۱۹۰۰۵	۱۳۴۶۲۲۲	۶۶/۶۸
۲	دوم شوراهای اسلامی	۲۲۳۲۷۸۷	۱۲۹۲۶۵۲	۵۷/۸۹
۳	سوم شوراهای اسلامی	۲۸۴۳۳۹۵	۱۵۸۲۷۶۶	۵۵/۷

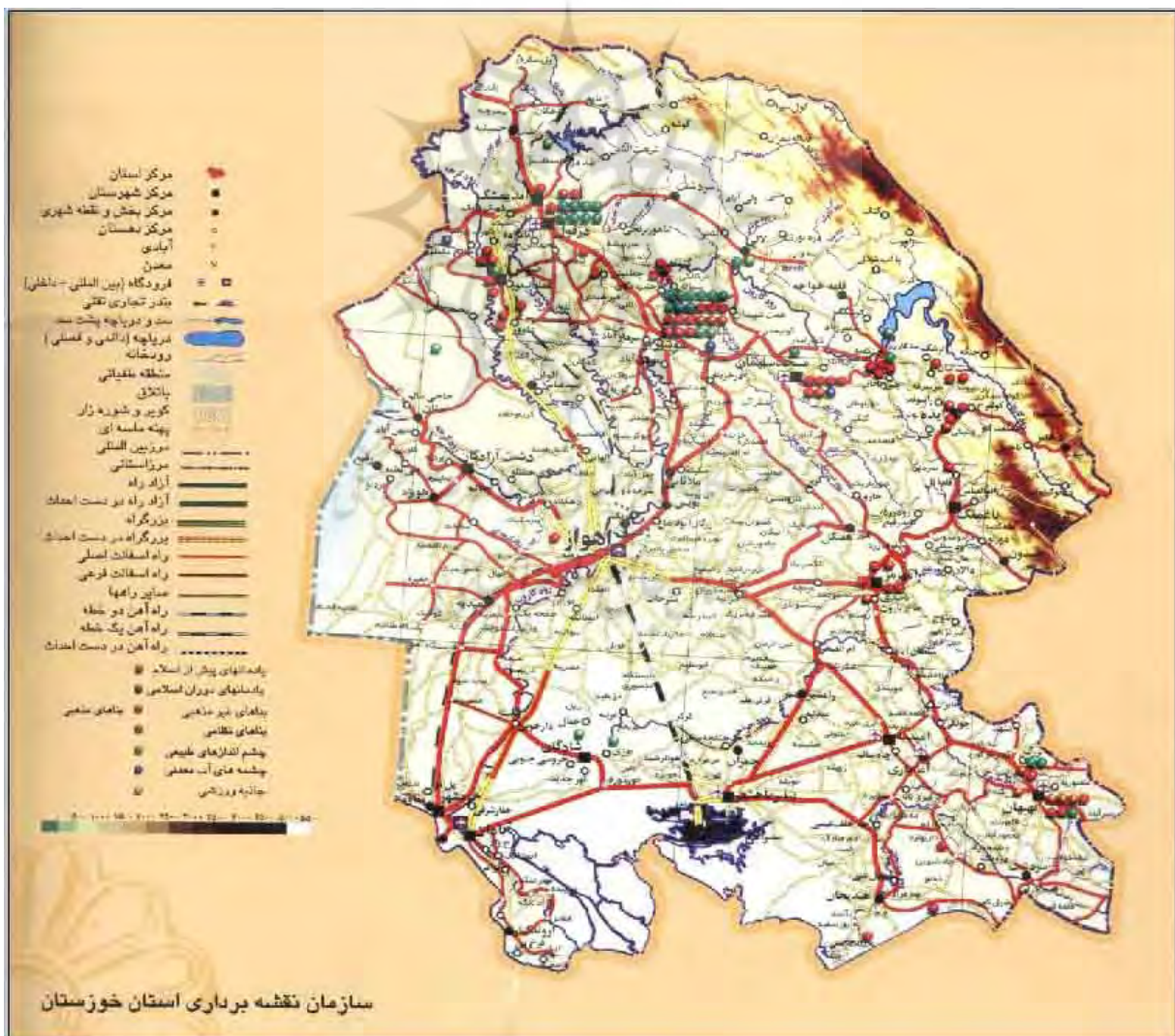
منبع: استانداری استان خوزستان؛ انتخابات شوراها

انتخابات شوراهای استان بر حسب ترتیب مشارکت، از شدت آن کاسته شده است. مثلاً در دوره اول ۶۶/۶۸ بوده است که این میزان در دوره دوم به صورت تقریبی ۹ درصد کاهش داشته و دوره سوم باز شاهد کاهش آن هستیم.

نتیجه‌گیری

قدرت و مشروعیت از ستون‌های اصلی یک نظام سیاسی هستند و مشارکت از منابع و مبانی اصلی قدرت و مشروعیت نظام سیاسی است. مشارکت سیاسی در سیاست عملی و نظری از جایگاه برجسته‌ای برخوردار است. یکی از اهداف توسعه سیاسی، گسترش مشارکت و رقابت گروه‌های اجتماعی در زندگی سیاسی است. شکی نیست که برای نیل به توسعه سیاسی باید میزان مشارکت سیاسی مردم افزایش یابد. مشارکت در واقع تجلی مشروعیت حاکمیت و ضامن تأمین و ثبات است، زیرا مشارکت مردمی می‌تواند به مثابه مؤثرترین و مناسب‌ترین پشتوانه برای حل و فصل معضلات و بحران‌های سیاسی و اجتماعی مورد استفاده قرار گیرد. مهمترین حسن مشارکت سیاسی تضمین رشد سیاسی مردم و جامعه در عین حفظ و ثبات رژیم سیاسی است. در حقیقت مشارکت سیاسی شهروندان در تصمیم‌گیری‌ها در سطوح و نیز در عرصه‌های گوناگون به آن‌ها این آگاهی را خواهد داد که از مقدرات و توانایی‌هایشان استفاده بهینه کنند. در استان خوزستان نیز همانند دیگر مناطق کشور که به عنوان یک منطقه قومی شناخته شده و دارای ساختار سلسله مراتبی قبیله‌ای است و در بعضی زمینه‌های فرهنگی، زبانی و اجتماعی متفاوت با پیکر اصلی ایران است، بعد از پیروزی انقلاب اسلامی تاکنون مشارکت آن‌ها در انتخابات چه در سطح محلی و چه در سطح ملی نوسانی را نشان داده است. به دنبال تحولات در نظام جهانی و خودآگاهی اقوام از مطالبات و

خواست‌های خود به واسطه عصر فن‌آوری و اطلاعات و رسانه‌های جمعی و کمرنگ شدن نقش دولت‌ها، کشور ایران نیز از این تغییرات به دور نمانده است. استان خوزستان هم، به لحاظ موقعیت خاص خود بی‌تأثیر نبوده و در ابعاد داخلی و خارجی در حالت شکنندگی قرار دارد. بنابراین منطقه خوزستان چون در نقطه اتصال شیعیان ایران و عراق قرار دارد، یک منطقه ژئوپلیتیکی برای قدرت‌های فرا منطقه‌ای و حتی منطقه‌ای محسوب می‌شود که توجهات هشیارانه دولت مرکزی را برای حفظ آرامش در این استان می‌طلبد. میزان حضور اقوام استان در انتخابات و میزان مشارکت سیاسی، بازتابی از هویت قومی آن‌ها را نشان می‌دهد. به نحوی که نامزدهای انتخاباتی که از میان اقوام بوده‌اند، مانند انتخابات شورای اسلامی شهر، با میانگین ۶۹/۶۱ درصد و مجلس شورای اسلامی با میانگین ۶۱/۶۴ درصد، مشارکت سیاسی اقوام در هر دو گروه عمده قومی استان بالاست به خصوص در مورد میزان مشارکت در انتخابات شورای شهر که کاملاً انتخاباتی محلی بوده و نامزدهای قومی در آن شرکت می‌کنند، این درصد بیشتر است.

شکل شماره ۱: نقشه تطبیقی انتخاباتی استان خوزستان

منابع

- آشنایی با شوراهای اسلامی، وزارت کشور، ستاد اجرایی تشکیل شوراهای اسلامی (۱۳۷۷).
- ابوطالبی، علی (۱۳۷۸). حقوق اقلیت و همگرایی، ترجمه: علی کریمی، فصلنامه مطالعات ملی، شماره ۳۲
- احمدلو، حبیب، عماد افروغ (۱۳۸۱). رابطه هویت ملی و هویت قومی در بین جوانان تبریز، فصلنامه مطالعات ملی، سال چهارم، شماره ۱۳، پاییز
- احمدی، حمید (۱۳۷۶). قومیت و قوم‌گرایی در ایران "افسانه یا واقعیت" مجله اطلاعات سیاسی - اقتصادی، شماره ۱۱۶-۱۱۵
- احمدی پور، زهرا و دیگران (۱۳۹۲). تأثیر ویژگی‌های قومی در فرایند مشارکت سیاسی کشور، فصلنامه علمی - پژوهشی، سال یازدهم، شماره ۳۶
- آرنت، هانا (۱۳۶۱). انقلاب؛ ترجمه عزت الله فولادوند، تهران، نشر خوارزمی
- افشارسیستانی؛ ایرج (۱۳۸۵). خوزستان و تمدن دیرینه در آن
- استاونین، رودفو (۱۳۷۶). ستیزه‌های قومی و تأثیر آن بر جامعه بین‌المللی، مجله سیاست دفاعی، تهران
- اسمیت، آنتونی (۱۳۷۷). منابع قومی ناسیونالیسم، واحد ترجمه: فصلنامه مطالعات راهبردی تهران، پیش شماره ۱
- بتهام، دیوید و کویل بویل (بی تا). دموکراسی چیست؟ ترجمه: شهرام نقش تبریزی، جلد دوم، تهران، انتشارات یونسکو، ققنوس
- برتون، رولان (۱۳۸۰). قوم‌شناسی سیاسی، ترجمه ناصر فکوهی، تهران، نشر نی
- برتون، رولان (۱۳۸۷). قوم‌شناسی سیاسی، ترجمه ناصر فکوهی، چاپ سوم، تهران، نشر نی
- برگر، پیترو و لوکمان، توماس (۱۳۷۵). ساخت اجتماعی واقعیت، ترجمه فریبرز مجیدی، چاپ اول، تهران، شرکت اجتماعات علمی و فرهنگی

توسلی، غلامعباس و قاسمی، یارمحمد (۱۳۸۱). مناسبات قومی و رابطه آن با تحول هویت جمعی، مطالعه موردی ایلام، مجله جامعه شناسی ایران، دوره چهارم، شماره ۴

حقدار، علی اصغر (۱۳۸۰). فراسوی مدرنیته، چاپ اول، تهران، انتشارات ربیعی

خنجی، امیرحسین؛ نگاهی گذرا به مسأله قومیت‌ها در ایران قابل دسترسی در: <http://www. irantarikh.com> 1386/10/23 .

سیدامامی، کاووس (۱۳۸۵). قومیت از منظر سیاست‌های هویت، دو فصل نامه دانش سیاسی، شماره سوم، بهار و تابستان سیدامامی، کاووس (۱۳۸۶). مشارکت سیاسی دانشجویان، ارزیابی برخی از پیش‌بینی‌کننده‌های مشارکت سیاسی، پژوهش‌نامه علوم سیاسی، سال دوم شماره ۱

فکوهی، ناصر (۱۳۷۸). اسطوره شناسی سیاسی، تهران، انتشارات فردوس

قوام، عبدالعلی (۱۳۷۲). اصول سیاست خارجی و سیاست بین‌الملل، تهران، سمت

گیدنز، آنتونی (۱۳۷۳). جامعه شناسی، ترجمه منوچهر صبوری، چاپ اول، تهران، نشر نی

مقصودی، مجتبی (۱۳۸۰). تحولات قومی در ایران، چاپ اول، تهران، مطالعات ملی

مقصودی، مجتبی (۱۳۸۵). مشارکت انتخاباتی اقوام در ایران؛ فصلنامه مطالعات ملی، ۲۸، سال هفتم، شماره ۴

مویر، ریچارد (۱۳۷۹). درآمدی نو بر جغرافیای سیاسی، ترجمه دره میرحیدر، تهران، سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح

میلر، دیوید؛ ملیت، ترجمه داوود قربن زندی، تهران: انتشارات تمدن ایرانی (۱۳۸۶).

میلر، دیوید (۱۳۸۳). ملیت، ترجمه داوود قربن زندی، تهران: انتشارات تمدن ایرانی

هدایت اهوازی، محمدحسین (۱۳۹۰). اهواز از دیدگاه مورخین، انتشارات رسانه مکتوب

یوردشاهیان، اسماعیل (۱۳۸۰). نشر پژوهش فرزاد، تهران، تبارشناسی قومی و حیات ملی

Kellner, Douglas, television, Advertisers and the construction of postmodern Identity, London rutledge publication (1996) .

<http://fa.wikipedia.org>